

O krytí v šermiarskych školách

V poslednej dobe často medzi šermiarmi rezonuje téma krytia ako obrannej reakcie na útočné konanie súpera. Sú ľudia ktorí tvrdo obhajujú názor, že kryt je zlá technika, ktorá je vo svojej podstate kontraproduktívna, iní zase tvrdia že je to technika funkčná a bezpečná. Tvrdím, že v takejto debata je veľmi dôležité vedieť o akej zbrani a akom období sa rozprávame. Ich vývojom a plynutím času sa totiž pohľady a koncepty bojového umenia vyvíjali a aplikované prístupy sa časom výrazne menili. Je preto dobré aspoň trochu nahliadnuť do kníh, ktoré zanechali majstri šermu ako čistí profesionáli v tomto umení. Je dobré vedieť, ako sa na bojové umenie a jeho funkčnosť pozerali ľudia, ktorí ho učili ako prostriedok zabíjania, pretože na to bol šerm vyvinutý. Takýto pohľad na vec nám môže často zodpovedať otázku, či to čo robím je funkčné (to znamená či nie je lepšia, funkčnejšia cesta ako reagovať) a zároveň či to je bezpečné. V tomto článku sa budem pozerať na krytie z pohľadu bojového šermu a na záver sa pokúsím problematiku zosumarizovať a dať ju do kontextu inscenovaného šermu.

Kryt vo svojej podstate znamená zabrániť protivníkovi v tom, aby jeho útočná akcia bola úspešná. Pritom môže ísť buď o nastavenie vlastnej čepele proti súperovej ale aj o iné formy ako napríklad jej vyseknutie z pôvodnej dráhy, alebo obyčajný úhyb. Úhybom totiž taktiež zabránime tomu, aby súper zasiahol, preto v konečnom dôsledku môžeme aj toto považovať za kryt. Ak sa napríklad rozprávame riešení nastavením čepele, prichádza na rad otázka nie len či vôbec toto je správne riešenie, ale tiež ak už, ako ho správne vykonať. Keďže v tejto téme je mnoho otáznikov a vecí ktoré by si zaslúžili pozornosť, dovoľm si nasledujúcich pár riadkov venovať rozprave o krytí a o tom aké formy krytu boli používané a preferované. Ilustrovať to budem v rôznych obdobiach vývoja bojového umenia na jednotlivých štýloch podľa národných škôl šermu.

NEMECKÁ ŠKOLA

Dovoľm si malý prehrešok v tom, že šermu konkrétnou zbraňou priradím pomenovanie podľa krajiny, ktorá je v pestovaní umenia šermu danou zbraňou považovaná za najúspešnejšiu. Preto ak začnem nemeckou školou, mám na mysli šerm dlhým mečom. Nie že by Taliani, Francúzi alebo Španieli mečmi nešermovali ale v období kedy sa tieto zbrane používali sa Európa učila u Nemcov. Preto to budú práve nemeckí majstri, z ktorých budem v tejto rozprave čerpať. Mimo to v súčasnosti je takéto delenie škôl praxou zaužívané. V tomto

prípade budeme hovoriť o tzv. Lichtenauerovej (muž ktorý je považovaný za zakladateľa umenia ako ho poznáme) línii. Majstri tohto smeru nám zanechali najväčšie množstvo zdrojov, z ktorých je možné pri rekonštrukcii bojového umenia dlhým mečom čerpať. Systém školy má výrazne útočný potenciál a pasivita je považovaná za nesprávnu. Jednoducho povedané, ten kto útočí je úspešný, ten kto len kryje je vo veľkej nevýhode a bude porazený. Je dôležité vedieť, že aj táto škola „tvrdý kryt“ poznala, avšak radila použiť efektívnejšie a bezpečnejšie reagovanie na súperov útok.

Hanko Döbringer (1389) – Ide o prvé zachované dielo, ktoré komentuje Lichtenauerove verše. Hneď na začiatku sa píše: „Vyvaruj sa veľkých a nezmyselných krytov alebo šermu veľkými pohybmi. Mnoho majstrov (Leychmaistere – výraz pre nepravých a neznalých majstrov šermu) používa zbytočne dva, tri pohyby tam, kde by stačil správny jeden. So svojimi zlými krytmi a rozťahanými pohybmi sa snažia vyzerat' nebezpečne a robia dlhé útoky ktoré sú pomalé a často mŕňajú a sami sa takto súperovi otvárajú.“ Autor kladie veľký dôraz na aktivitu ktorá logicky popiera preferovanie krytu. Vorschlag (prvý útok) by malo byť to, o čo by sa mal šermiar snažiť. Ak totiž zaútočím prvý, súper sa musí brániť a nemôže útočiť. To znamená, že počas jeho obrany mám dostatok času a dokonca aj odkrytí na obnovenie útoku. Autor ďalej píše „Nech šermuješ čokoľvek, vždy drž hrot namierený na súperovu tvár alebo hrud', pretože tak sa bude vždy báť že budeš rýchlejší kvôli kratšej ceste tvojho hrotu k jeho hrudi“. Toto by sme nedokázali, ak by sme používali krytie hrotom mimo súpera.“

Autor tvrdí, že odstránenie/krytie (vorsetczen) nás ochráni, ale mali by sme sa vyvarovať obyčajnému krytu bez výhody. Ak takto súper kryje, poskytuje nám to výhodu. Ukáže nám tým odkrytie a my musíme okamžite útočiť bodom, alebo sekou na najbližšie voľné miesto, ktoré nám týmto pohybom ukáže. Ak musíme kryť my, je potrebné okamžite pokračovať, nasledovať (Nochvolgen), pretože on sa tak nebude môcť od nás odpútať a obnoviť útok.

Peter von Danzig (1452) – Ďalší z rady nasledovníkov učenia majstra Lichtenauera. V jeho učebnici môžeme nájsť tento Lichtenauerov verš: „Wer nach get hawen der darff ich kunst wunig frawen“. Jeden z najdôležitejších zdrojov nemeckej školy komentuje tento verš takto: „Kto bude sekáť po (následne, po kryte), ten si kumšt (šermu) veľmi neužije. To znamená, že keď v prišermovaní (prvá fáza boja, v ktorej sa cez strehy a iné kusy dostávam k protivníkovi) sa blížiš k súperovi, nemal by si stáť nečinne a pozeráť kedy príde jeho úder a čakať na to čo chce proti tebe šermovať. Vedz, že všetci čo takto pozerajú a čakajú na súperov

útok a nechcú robiť nič iné než kryť, užijú si kumšt málo a budú zasiahnutí“ (pozn. neuvádzam doslovný preklad). Z toho je jasné, že škola preferuje iné konanie než krytie útoku bez výhody a až následnej snahy o protiakciu. Aby sme toto pochopili, dovoľm si malý exkurz do problematiky tempovania v nemeckej škole. Majstri poznali tri tempá. Po prvé tempo vor (pred), teda keď útočíme prví a súper je nútený sa brániť. Potom je to tempo nach (po), kedy je útočené na nás a my musíme reagovať. Vtedy by sme sa mali cez in des (počas – posledné z troch temp) dostať znova do vor. In des je stred jedného šermiarskeho kusu, je to teda čas výkonu jeho akcie. Snáď budeme predošlému rozumieť lepšie ak poviem, že ak sa musíme brániť, mali by sme to robiť ohrozením súpera a práve počas jeho akcie, teda pred tým, než ju dokončí a nie až vtedy keď ju dokončil. Pamätajme, že in des je podstatou šermiarskeho umenia dlhým mečom. Tento koncept úplne popiera preferovanie konceptu kryt plus následná odvetá.

O niečo neskôr sa majster vo svojej knihe dostáva ďalej a komentárom veršu Vor versetzen huett dich Geschicht daß auch sere müetzß dich, priamo popisuje ako by sa nemalo kryť. Majster hovorí: „Pamätaj, že by si nemal kryť tak, ako to robia prostí šermiari. Pri krytí držia svoj hrot vysoko, alebo na niektorej strane. Treba chápať, že takto v kryte nenájdu odkrytia (terče, neohrozia súpera) na súperovi. Preto sú často zasiahnutí. Ak teda kryješ, kry sekou (vyseknutím súperovej čepele) alebo bodom (v bode zároveň zachytíme jeho útok) a hľadaj počas hrotom najbližšie odkrytie. Tak ťa žiadny majster na jeho škodu nedokáže zasiahnuť“.

Joachim Meyer (1570) – Tento majster svoju učebnicu vydal v období, keď čas dlhého meča pomaly končil a Európou sa šírilo moderné umenie šermu rapírom cez jeho talianskych kolegov. Pán Meyer vo svojom objemnom diele vychádzal z učenia svojich nemeckých predchodcov a slávnych mien aj keď ho po svojom rozvinul. Majster hovorí, že kryt môže byť dvojaký. Po prvé bez akejkoľvek výhody, ktorým nemôžeme vykonať nič iné, len zablokovať súperovu čepeľ aby nás nezasiahla. Ak sme prinútení takto kryť, mali by sme to urobiť s krokom vzad aby sme sa skonsolidovali a po kryte sa skúšali znova dostať do vor (získať iniciatívu). Majster ďalej uvádza Lichtenauerov verš v znení, „Stráň sa krytia a hľadaj výhodu“. Meyer hovorí, že Lichtenauer týmto netvrdí že krytie sa nesmie nikdy používať, ale viac by malo byť využívané útočením. Meyer považuje za užitočnejšie reagovať tak, že v jednom seku odstráni súperov útok, ale tiež zasiahne. Toto si však naopak vyžaduje skrátenie vzdialenosti, teda prístupenie k súperovi (na niektorú zo strán). Na ilustráciu tohto druhého spôsobu cituje svojich predchodcov, a tvrdí že starší vaveli, že dobrý šermiar nekryje,

naopak, ak súper seká tiež by sme mali sekať, ak súper prikračuje, mali by sme prikračovať tiež a ak súper bodá, tiež by sme mali bodáť.

Menoval som týchto troch majstrov školy, aby som dobre pokryl obdobie takmer dvesto rokov. Je zaujímavé, že počas týchto dvesto rokov sa filozofia boja dlhým mečom podaná aj ďalšími majstrami (Ringeck, Jud Lew, Hans von Speyer, Talhoffer, Paulus Kal, Falkner, Wilhelm, anonym v knihe známej ako Goliath a iní) takmer nemenila. Iste, niektorí sa od línie viac či menej odklonili, Meyer dokonca dosť výrazne, ale základ bol ten istý. Znamená to, že takýto šerm bol považovaný za dokonalý a musel byť v praxi úspešný. Ak sa vrátim ku krytom, záverom bude, že majstri dlhého meča obyčajný kryt poznali, dokonca pripustili že sa v boji môže stať že ho človek bude musieť použiť, radili však používať iné, výhodnejšie postupy ako čeliť súperovmu útoku a krytu sa maximálne vyhýbať. Existenciu a bežné používanie krytu v tom období potvrdzuje aj to, že píšu, že veľa iných (Leychmaystere) takto kryje. Je dôležité však vedieť, že táto línia majstrov považuje obyčajný kryt za najmenej výhodnú reakciu na súperov útok. Nevýhodou je najmä to, že v takomto kryte nedokážem súpera ohroziť, nechávam mu iniciatívu, dostáva priestor na obnovenie útoku a svojim krytom odkryjem terč na inej strane tela. Aby som čitateľa neochudobnil o variantné riešenie súperovho útoku, len v skratke popíšem niekoľko možností.

1. Versetzen – kryt vyseknutím, tak, že hrotom ohrozím súpera a hneď po vyseknutí (alebo ešte počas) bodám alebo sekám. Predstavme si, že on na mňa seká zorn haw (poznáte ako býk), ja nebudem kryť, ale budem sekať do plochy jeho čepele tiež zorn haw tak, že nepresekнем mimo jeho prítomnosť, ale po vyseknutí jeho čepele môj hrot ostáva namierený naňho (taliani takýto sek nazývali polovičným sekom, mezzo colpo/taglio). Toto konáme cez 5 majstrovských sekov. Majstrovským sekom nemusíme súperovu čepeľ len vyseknúť, je možné v ňom súčasne vykryť nastavením našej čepele aj zasiahnuť (napr. zwerch haw).
2. Absetzen – kryt bodom. Princípom je do jeho seku alebo bodu cez zmenu strehu bodnúť tak, že počas nášho bodu súperovu čepeľ vytlačíme do strany a my súčasne v tempe zasahujeme.
3. Uhnúť sa telom a súčasne zasahovať.
4. An setzen – zasiahnuť súpera v jeho náprahu
5. Nachreysen – Zasiahnuť po tom, čo jeho sek minie naše telo ale jeho čepeľ je ešte v pohybe.

Týchto niekoľko akcií ilustruje možnosť čelenia súperovmu útoku tak, aby sme čo najskôr a najlepšie ohrozili súpera. To je práve vtedy keď niečo koná a nemôže sa brániť. Je

treba vedieť že ide o systém bojového umenia určený na likvidáciu protivníka, preto jeho nácvik musí byť vykonaný v ochranných pomôckach. Pre účel inscenovania sú tieto techniky vykonané na 100% dobre nepoužiteľné. Nacvičený duel musí byť založený na chybách a zlyhaniach použitých prvkov, pretože ak by sme ktorúkoľvek akciu vykonali v správnom čase a správnym spôsobom predvádzaný duel by skončil po prvej výmene. Práve kvôli tomu je nutné v inscenovaní tieto techniky upraviť tak, aby im divadelne bolo možné čeliť a aby neboli nebezpečné pre nášho partnera. Prostý kryt je barličkou, ako to v tomto prípade dosiahnuť.

TALIANSKA ŠKOLA

Možno to málo kto vie, ale pojem talianska škola je snád' ešte širším a všeobecnejším ako nemecká. Taliani začali veľmi vynikať v šestnástom storočí tzv. Bolonskou školou (Manciolino, Marozzo, Vigiani, atď) čo bola škola mienená pre vojenské ale aj civilné použitie, nešlo však o čistý rapírový šerm ako ho poznáme. Na prelome šestnásteho a sedemnásteho storočia sa formuje škola šermu pre civilné súboje (Saviolo, Fabris, Capo Ferro, Giganti). Už v druhej polovici sedemnásteho storočia až k jeho koncu je talianska škola výrazne modifikovaná, pretože je ovplyvnená tlakom francúzskych majstrov. Vtedajší talianski autori (Pallavicini, Bondi di Mazzo, Marcelli, Senese, atď) sa od svojich predchodcov v mnohom vzd'ali. Na určité obdobie sa potom taliani sťahujú zo scény a k slovu sa znova dostávajú v devätnástom storočí ako jedna z dvoch najlepších škôl (Marchionni, Parise, Radaelli). Čo je teda talianska škola? Sami vidíme, že len tu som popísal štyri vývojové štádiá, ktoré mali prístup ku krytiu samozrejme odlišný.

Aby som ale dodržal určitú časovú postupnosť, bude nás na tomto mieste zaujímať obdobie sedemnásteho storočia, pretože toto je obdobie skutočného zlatého veku tejto školy. Budeme sa zaoberať dvomi prúdmi, ktorými budú šerm rapírom na začiatku storočia a mladší šerm barokovým kordom. Opäť si dovoľím malé vysvetlenie k podstate talianskeho šermu, pretože bez jeho znalosti nebudeme vedieť z čoho pri posudzovaní oprávnenosti krytov v našich vystúpeniach vychádzať. Šerm rapírom je založený jednoznačne na využití tempovej výhody v menzúre. Mali by sme súpera donútiť aby sa prvý pohol a práve tento jeho pohyb využiť k nášmu útoku v tempe. Vidíme, že oproti nemeckej škole nebude našou prioritou vorschlag, teda útočiť prvý. Talianski majstri vo svojich knihách viedli debaty o tom, či je lepšie byť tým čo útočí (agente), alebo tým čo sa bráni (patiente). Vo všeobecnosti sa zhodli že je lepšie čakať na súperov útok, pretože kto útočí prvý, prvý sa aj odkryje a je možné vziať mu jeho tempo. Neznamená to samozrejme, že pokiaľ máme výhodu, napríklad náš hrot je v

jeho prítomnosti a jeho v našej nie alebo inú nezaútočíme prví. Fabris má vo svojej druhej knihe dokonca niekoľko kapitol o tom, ako útočiť prvý a nebiť zranený.

Salvator Fabris (1606) – Snáď najslávnejší majster dlhého rapíra. Považuje kryt (parata) vo svojej podstate za formu strachu, ktorá je ale človeku prirodzená. Tvrdí, že súhlasí s tými, čo hovoria že prosté krytie bez protiútoky je kontraproduktívne. Talianska škola tohto obdobia je založená na princípe obrana je zároveň útokom, útok je zároveň obranou. Prostý kryt túto poučku nespĺňa. Krytie je podľa neho na jednej strane nefunkčné, pretože ním súčasne neútočíme, ale je tiež nebezpečné, pretože ak súper zaútočí na jedno miesto (napr. fintou) a my vykonáme kryt, odkryjeme týmto pohybom inú časť svojho tela, čo súper využije a v tempe nášho krytu zmení smer útoku a bodne nás vtedy, keď nebudeme schopní svoj pohyb zmeniť a brániť sa. Čo sa týka sekov, je podľa neho lepšie nechať sek dopadnúť bez zásahu mimo našu prítomnosť (tzn. mierne sa stiahneme telom vzad) a v momente ako nás jeho čepeľ minie, predtým nech sa zastaví bodáme v tomto tempe do odkrytia, ktoré vzniklo. Ak nie je iná cesta a my predsa sek kryť musíme, majster radí aby sme položili naše forte na miesto kde má jeho čepeľ dopadnúť a hrotom zároveň bodli. Tento bod by mal prísť mierne skôr ako dopadne jeho sek. Všimneme si teda, že majster radí ak kryť, tak s hrotom v prítomnosti súpera (platí poučka obrana = útok). Tiež vraví, že ak v takomto kryte hrotom na súpera nedosiahneme, znamená to že nemusíme kryť, pretože bod dosiahne vždy ďalej ako sek.

Capo Ferro (1610) – Majster sa vo svojej knihe krytmi zaoberá v oveľa menšej miere ako Fabris, ak sa však pozrieme na škálu akcií ktoré vo svojej knihe ponúka a popisuje, väčšina z nich využíva útočenie proti tempu a nie systém kryt a odvetu. Hovorí, že je možné kryť mnohými spôsobmi, hrotom hore alebo dole podľa toho, ako súper útočí. Hovorí ďalej, že kryt môže byť vykonaný pravým ostrím, alebo rubom. Kryt si podľa neho vyžaduje prepnutie ruky a pohyb pravej nohy, ktorá je nasledovaná ľavou. Radí, aby ak je kryté spôsobom due tempi (dve tempá) tento má byť v kryte sprevádzaný prisunutím ľavej nohy k pravej a následný protiútok výpadom pravej vpred. Píše, že dobrý Giocatore (hráč v zmysle šermiar) by nikdy nemal kryť bez toho, aby súčasne útočil. Znamená to, že tiež zastáva poučku o ktorej sme si povedali vyššie.

Francesco Antonio Marcelli (1686)- Dom Marcelliovcov bol známy šermiarskym umením. Už v roku 1500 pôsobil v Taliansku majster Teodoro Marcelli. Francesco, majster šermu z Ríma je predstaviteľom mladšieho prúdu talianskej školy zo sedemnásteho storočia. Jeho šerm už je prispôbostený novému štýlu, šermuje sa predsa ľahšími zbraňami a tón

udávajú Francúzi. V tomto období je už použitie krytu s odvetou, teda kryt bez súčasného útoku úplne bežným spôsobom reakcie. Majster sa vo svojej knihe v problematike šermu samotným mečom (spada) venuje akciám v jednom tempe v druhej knihe a akciám v dvoch tempách v knihe tretej.

Bondi di Mazo (1696) – Ďalší z dôležitých zdrojov mladšej talianskej školy z konca sedemnásteho storočia. Benátčan Di Mazo vo svojej knihe menuje dva základné kryty. Ide o vnútorný kryt (parata di dentro) a vonkajší kryt (parata di fuori). Hovorí, že ak na nás súper útočí bodom, je potrebné tento zachytiť na forte našej zbrane tak, aby náš hrot bol ponad a bol pripravený k riposte. Samozrejme používa aj útoky v tempe (tempo medesimo) ktoré sú typickými pre jeho predchodcov ale konanie v dvoch tempách nie je ničím výnimočným. Kryty seku vidíme na tabuliach 8, 49, 50 a 51 jeho diela.

Aby som veci zjednodušil, budeme vedieť, že prvý prúd pozná obyčajný kryt, ale tak ako jeho nemeckí predchodcovia ho považuje za horšie riešenie súperovho útoku. Mladší prúd ktorý musel čeliť konkurenčnému tlaku Francúzov spolu odľahčením zbraní prináša zmenu a začína viac preferovať kryt, teda konanie v dvoch tempách (kryt + riposta). Toto všetko v období jedného storočia priatelia. Je teda na mieste kritickým okom hodnotiť súboj na pódiu a kritizovať prvý náznak krytu? Myslím že nie. Šerm sa vyvíjal a my už vieme že kryt sa používal, i keď na začiatku menej ako neskôr. Pre nás však opäť ide o barličku pretože bez krytia nedokážeme pripraviť pre diváka celistvý súboj. Neznamená to však, že by sme sa nemali snažiť do svojich vystúpení vkladať také prvky aké boli naozaj používané pokiaľ to je len trochu možné a bezpečné.

FRANCÚZSKA ŠKOLA.

V polovici sedemnásteho storočia vzniká nová zbraň, ľahšia, kratšia a teda spôsobilá na inú techniku šermu. Touto zbraňou bol francúzsky kordík, alebo l'épee de la court po francúzsky, alebo small sword po anglicky. Francúzi naplno preberajú žezlo šermiarskej nadvlády a Európa obrátila svoje oči na nich. Prichádza osemnásteho storočia a s ním aj doba rokoka. Šermiar tohto obdobia dbal stále viac nie len na funkčnosť svojho konania, ale tiež na vtip a pohybovú estetiku. Rokokový gentleman chcel súpera pokoriť nie len bojom, ale aj štýlom. Neznamená to však, že by duelanti používali bezhlavo nádherné ale nefunkčné polohy a akcie. Ak si prejdeme učenie niekoľkých majstrov z konca sedemnásteho a osemnásteho storočia zistíme, že pohľad na kryt ako spôsob reakcie na súperovo útočné konanie sa začína formovať do novej podoby. Francúzska škola je oproti svojim dvom predchodcom v pohľade na šerm už niekde inde. Keďže sa šermuje ľahkými zbraňami, vstúpiť súperovi do tempa je

oveľa zložitejšie a preto nebezpečnejšie. Jednoducho povedané, ľahšie zmeníme začatý pohyb ak v ruke držíme ľahšiu zbraň ako keď držíme napríklad rapír. Tým, že takto bolo možné rýchlejšie konať a zbraňou manipulovať, skracovala sa reakčná doba a zvyšovalo sa riziko že náš súper predsa stihne spraviť v našom tempovom útoku niečo v náš neprospech. Preto je logické najskôr súperov útok bezpečne vykryť a až potom pod ochranou krytu vykonať odvetu. Niekoľko nasledujúcich známych mien francúzskeho šermu jednoznačne dokazuje absolútne preferovanie krytia súperovho útoku.

De Liancour (1692) – Majster sa vo svojej učebnici venuje krytom podstatne viac, ako jeho starší talianski kolegovia, o ktorých sme hovorili vyššie. Na začiatku svojej knihy popisuje ako kryť na silnú časť (fort) čepele. Následne popisuje aké zlé a nebezpečné je kryť slabou časťou čepele (foible). Píše, že kryť na foible je vlastný tým, čo sa málo učili a nevenovali dostatočnú pozornosť princípom šermu. Preto je pre majstra veľmi ťažké zbaviť žiaka takýchto zlozvykov. Autor v kapitole o tempe tvrdí, že je veľmi nebezpečné skúšať prevziať súperove tempo a preto si radšej cení a nabáda k dobrému krytu alebo jemnému úderu na súperovu čepeľ ak nás ohrozuje. Píše, že nie je nič krajšie ako správne prebraté tempo (útok do tempa) ale len málo kto v tom vraj dokáže byť úspešný, preto je potrebné sa radšej zamerať na krytie ktoré je omnoho bezpečnejšie. De Liancour sa dopodrobna venuje výkonu a rôznym chybám pri krytí, pozná prostý aj okružný kryt. Pri štúdiu tohto autora nie je pochýb, že kryt s odvetou sú úplne bežným a preferovaným spôsobom reakcie na súperov útok.

Zach. Wylde (1711) –V súvislosti s krytím tu nájdeme poznámku, že je treba kryť akýkoľvek náznak útoku, pretože nikto nedokáže predvídať, či súper zamýšľa klamný nedotiahnutý útok, alebo útok na telo. V knihe nájdeme popis rôznych druhov krytu od prostého cez polkružný až okružnému. Píše, že bod tercou je možné kryť tak ako kvartu (pravým ostrím) tak ako to podľa neho učí väčšina ostatných majstrov, avšak podľa Wylde je lepšie kryť rubom, pretože tak menej v kryte odkryjeme svoje telo ak by chcel súper vykonať fintu.

L'Abbat (1734) – Majster píše, že kryť v umení šermu znamená pokryť súperovu čepeľ vtedy keď útočí na naše odkrytie. Tvrdí, že toto je možné vykonať zbraňou alebo rukou. Kryť je tiež podľa neho možné naviazaním sa na čepeľ, alebo jemným úderom. Majster v kapitole 10 o krytoch hovorí nasledovne: „Musíš kryť všetky body takmer vždy hranou, okrem povolových krytov, ktoré majú byť vykonané plochou. Tvoje fort má byť na súperovom strede alebo tvoj stred na súperovom foible . (majster delí čepeľ na tri časti).“

Dočítame sa tiež, že súper môže bodat' svojim fort cez naše foible čo je správny spôsob a vtedy v kryte musíme podvihnúť ruku aby stratil prevahu na čepeli, alebo môže bodat' svojim foible cez naše fort čím nám značne uľahčí situáciu. Odvetu je podľa neho potrebné viesť buď okamžite po kryte, alebo počas súperovho návratu späť do strehu.

Domenico Angelo (1763) – Narodil sa v roku 1717 a pochádzal z bohatej obchodníckej rodiny v Taliansku. Prvé lekcie šermu ktoré sa mu dostali boli od majstra šermu v Pise. V Paríži bral lekcie šermu od známeho majstra Teillagoryho a skoro sa stal známym ako šikovný šermiar s výborným štýlom. Po určitej dobe sa Angelo odsťahoval do Londýna kde si otvoril svoju šermiareň. V roku 1763 vydal prvú edíciu svojho diela *L'École des Armes*. Angelo (nikdy nedostal oficiálny titul majstra francúzskej šermiarskej akadémie no i napriek tomu ide o jedno z najvplyvnejších mien francúzskej školy) hovorí, že dobrý kryt je tak potrebný a užitočný ak je dobre vykonaný, ako je nebezpečný a fatálny ak je vykonaný bez rozmyslu rozťahane a neúsporne. Správne vykryť znamená zabrániť tomu, aby sme boli zasiahnutí, preto by sme nemali pri obrane miesta na ktoré je útočené poskytnúť odkrytie na opačnej strane kde by nás súper mohol zasiahnuť (v kryte treba súpera ohrozovať hrotom, pričom vytlačenie vlastnej čepele do strany musí byť funkčné, ale úsporné).

Podľa neho je nesporné, že je výhodnejšie byť v ofenzíve a prinútiť súpera kryť, pretože on takto nebude schopný útoku. Na druhej strane je podľa neho pravda aj to, že ak je riposta (odveta) po kryte vykonaná podľa pravidiel šermu bude rýchla a bezpečná (riposta po kryte môže byť vedená buď pred tým ako súper dokončí svoj výpad, alebo v momente keď sa sťahuje späť do strehu). Píše že každý bod má svoj kryt a každý kryt má svoju odvetu. Angelo zdôrazňuje, že byť dobrým šermiarom neznamená vedieť krásne stáť vo svojom strehu alebo bodat' so svižnosťou. Dôležité je byť schopný v obrannej časti umenia šermu, teda dokázať vykryť všetky body ktoré na nás môžu byť vedené. Keď budeme v tomto dobri, čoskoro unavíme súpera a nájdeme voľné miesto kde ho zraníme. Angelo hovorí o prostých krytoch, polkružných a kružných krytoch. Pre pomenovanie jednotlivých krytov používa číselné označenie.

Olivier (1780) – Majster považuje kryt za bežnú reakciu na súperov útok. Popisuje rôzne druhy krytov. O prostých krytoch (*De la Parade du simple*) hovorí, že musia byť vykonané s ľahkým úderom na súperovu čepel', miernym vytlačením fort do strany so súčasným jemným stiahnutím ruky k sebe. Hrot pri tom ohrozuje súpera. Taktiež vysvetľuje polkružný kryt (*De la Parade du Demi-Cercle*) a kontro kryt (*De la Parade du Contre*). Kontro kryt v kvrate je podľa neho najlepším krytom v šerme, pretože kryje všetky body.

Môžeme povedať, že vo francúzskej škole už o odôvodnenosti krytu nie je pochýb. Francúzsky šerm je krásny ale aj funkčný, prispôsobený použitej zbrani a mentalite vtedajších ľudí. Od tohto obdobia sa cez klasickú francúzsku a taliansku školu šermu devätnásteho storočia dostávame až k dnešnému športovému šermu, no funkčnosť krytu už po celú túto dobu nebola spochybnená.

KRYT VO VZŤAHU K INSCENOVANÉMU BOJU:

Vieme, že tvrdý kryt existoval v každom období dejín šermiarskeho umenia. Je totiž prirodzenosťou človeka v prípade že ho niečo ohrozuje položiť do dráhy ktorou sa daný predmet pohybuje niečo, čo zabráni jeho zraneniu. Vieme však aj, že v určitých obdobia, najmä v skorších majstri učili taktické zásady, ktorými mal bojovník dosiahnuť výhodu a tým vlastné víťazstvo. Vo francúzskej škole nie je kryt spochybniteľný, dokonca ani v talianskej za určitých okolností i keď tu je treba vedieť že na počiatku taliani radšej útočili do tempa. Najviac pochybností a diskusií som v poslednom čase videl v súvislosti s nemeckou školou. Preto si dovoľím čitateľovi ponúknuť svoj názor vychádzajúci toho, čo je napísané vyššie. Ak teda inscenujeme šerm dlhým mečom, mali by sme čo najviac svoje vystúpenie prispôbiť tomu, čo bolo skutočne funkčné a používané. Preto by sme mali používať techniky, ktoré už v minulosti ľudia vymysleli a nie vymýšľať nové. Ak to neurobíme, budeme ľudí naším šermom klamať. Šerm je bojové umenie a preto by v takomto prípade vlastne ani nešlo o šerm ale len o hlúpu bitku bez princípov toho z čoho hlásame že vychádzame. Na druhej strane je samozrejme potrebné niektoré prvky inak smrtiace a nebezpečné upraviť tak, aby ich bolo možné inscenovať a aby to bolo pre nás bezpečné. To ako veľmi tieto techniky upraviť sa asi rozhodne každý sám, ale cieľom je rozumný kompromis medzi funkčnosťou a bezpečnosťou. V prípade krytov nám ich vo vystúpení nikto skutočne vyvrátiť nemôže, pretože po prvé sú pre človeka prirodzenými a aj spomenutí majstri ich pripúšťali v situácii ak nie sme schopní spraviť nič iné a po druhé tí istí majstri ktorý boli elitou tvrdili, že ostatní, teda väčšina kryje bežne. Ak niekto teda tvrdí že sa nekrylo, klame. Ak niekto hovorí, že učení v šerme radili robiť niečo iné ako kryť, hovorí pravdu. V žiadnom prípade však pre nás to, že si kryt odôvodníme nesmie byť uľahčením a záplatou na to, že systém boja dlhým mečom vlastne nepoznáme. Myslím že je oveľa lepšie predvádzať mierne modifikované reálne techniky ako niečo čo sme si sami vymysleli. Iba tak bude náš šerm naozaj šermom. Anglický majster George Silver vo svojom diele hovorí, že najväčším nepriateľom učenia je ignorancia. V tomto to platí dvojnásobne.

Martin (Marcipán) Janičina
SHŠ Žoldnieri,
Magisterium Slovaccum,
September 2008